

2022-06-23

Skyddade arter i detaljplaneområdet Bromstensgluggen

**Bedömning av påverkan och åtgärder för kontinuerlig
ekologisk funktion.**

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Stockholms stad, Exploateringskontoret, Anna Albrechtsson

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2022-06-23

Uppdragsansvarig: Ulrika Hamrén

Medverkande: Jens-Henrik Kloth

Intern kvalitetsgranskning: Ulrika Hamrén 2022-06-21

Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen

Internt projektnummer: 9080

Bild på framsidan: Bild på framsidan: Hane av mindre vattensalamander i diket i södra delen detaljplaneområdet.

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
BAKGRUND	6
DOKUMENT AV BETYDELSE FÖR OMRÅDETS FRAMTIDA UTFORMNING OCH SKÖTSEL	11
FÖREKOMST AV SKYDDADE ARTER	12
EXPLOATERINGENS PÅVERKAN PÅ NATUREN I OMRÅDET	14
BEDÖMNING AV PÅVERKAN PÅ SKYDDADE ARTER OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	17
UPPFÖLJNING	27
REFERENSER	28

Sammanfattning

Denna utredning om påverkan på och nödvändiga åtgärder för skyddade arter inom och i nära anslutning till detaljplaneområdet Bromstensgluggen i Stockholms stad har beställts av Stockholms stad, Exploateringskontoret. Utredningens syfte är att klarlägga behovet av skyddsåtgärder för lagskyddade arter i samband med exploateringen av området och att förhindra att artskyddsförordningen utlöser förbud mot exploateringen.

Under 2018 inventerades fåglar, fladdermöss och groddjur inom detaljplaneområdet och dessa inventeringar ligger till grund för kunskapen om vilka skyddade arter som förekommer inom detaljplaneområdet. Uppgifter om arter har också inhämtats från ArtDatabanken under oktober 2021 och sökts ut från Artportalen under december 2021.

22 arter fåglar bedöms häcka, möjligen häcka eller regelbundet födosöka eller rasta inom området. Av fladdermöss bedöms nordfladdermus, dvärgpipistrell och större brunfladdermus födosöka regelbundet inom detaljplaneområdet, men det finns inga indikationer på att fladdermöss fortplantar sig inom området. Av groddjur konstaterades en större förekomst av mindre vattensalamander i södra delen av området, andra groddjur är inte kända från området.

För alla fågelarter gäller att vuxna individer, ägg och ungar inte får dödas eller skadas. Detta innebär att avverkning, röjning och schaktning av markväxtlighet inte får ske under häckningsperioden, cirka 15 februari till 15 augusti.

Exploateringen av området innebär att främst östra delen av området bebyggs, medan skogspartier i väster bevaras. Detta innebär att en stor del av den idag öppna marken som främst består av igenväxande före detta åkermark kommer att tas i anspråk. Det innebär också att fuktiga marker i södra delen, vilka vuxit igen med viden och andra lövträd, kommer att bebyggas och att större delen av diket där mindre vattensalamander fortplantar sig kommer att bebyggas. En park med inslag av vattenmiljöer "vattenparken" planeras på en del av området där diket löper idag.

Idag är delar av naturmarken kraftigt påverkad av buller från intilliggande högttrafikerad väg. Det finns ett flertal undersökningar som visar att trafikbuller inverkar negativt på förekomsten av både fladdermöss och fåglar. Exploateringen i enlighet med detaljplanen innebär att den västra delen av detaljplaneområdet avskärmas från det kraftiga trafikbullret från Ulvsundavägen. Vissa positiva effekter för fladdermöss och fåglar kan därmed tänkas uppstå genom att bebyggelsen kommer att avskärma trafikbullret.

För fågelarter som kan förväntas bli påverkade av exploateringen beskrivs påverkan, behov av och förslag till åtgärder. Duvhök födosöker troligen regelbundet i området men bedöms inte bli negativt påverkad av exploateringen och åtgärder bedöms inte nödvändiga för arten. För grönfink föreslås åtgärder som innebär att arealen busk- och brynmiljöer bibehålls och att anvisningar för skötsel av buskagen tas fram. Spillkråkans födosök i området kommer att gynnas genom att tillgången till döda träd ökar inom området, bland annat genom skötsel, t.ex. att en mindre mängd träd dödas regelbundet.

Åtgärder kommer att genomföras för att gynna fladdermöss, främst genom att naturmark inom planområdet och i angränsande delar av Rissneskogen planeras att skötas så att växtligheten i skogsmarken glesas ut genom röjning och gallring. Vidare kommer fladdermusholkar sättas upp, och belysning i område anpassas för fladdermöss. Fladdermöss kan ha ihåliga träd som dagvisten även under de tidiga höstmånaderna. Ihåliga träd ska därför inte avverkas under perioden 15 augusti till 31 oktober. Det enda tidsintervall som återstår för avverkning av ihåliga träd är därmed 1 november till 15 februari.

För mindre vattensalamander behöver lekmiljöer i form av en ny damm och övervintringsplatser anläggas vilket planeras i och i anslutning till "vattenparken". Under byggtiden kommer området med hög sannolikhet dock att vara olämpligt för mindre vattensalamander. Möjligheter att planera byggnationen så att salamandrarna kan uppehålla sig i det som sedan ska bli "vattenparken" kommer att detaljstuderas i kommande skeden. Alternativa

utredningsspår är att undersöka möjligheten att uppföra en ny permanent damm i närområdet, men utanför planområdet, och att flytta salamandrarna dit. Ytterligare ett alternativ som kommer att detaljstuderas är att salamandrarna fångas in och tillfälligt placeras ut i en närbelägen, befintlig branddamm där mindre vattensalamander finns sedan tidigare. När detaljplaneområdet är färdigbyggt återförs salamandrarna till detaljplaneområdet. Det finns flera osäkerhetsfaktorer kring vilken som är den mest lämpliga lösningen. Alternativen kommer utredas vidare och klargöras under fortsatt arbete, bland annat i samband med framtagande av systemhandling. Målet är att inte påverka den lokala populationen av mindre vattensalamandrar i området, och verka för att arten kan fortleva inom planområdet.

Återkommande inventeringar behöver genomföras för att konstatera att vidtagna åtgärder fått effekt.

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Bakgrund

Inledning

Denna rapport har tagits fram av Ekologigruppen på uppdrag av Stockholms stad, Exploateringskontoret november 2021 – juni 2022.

Uppdragets mål och syfte

Utredningens syfte är att beskriva påverkan på och behov av skyddsåtgärder för fåglar, fladdermöss och groddjur som uppstår som ett resultat av att detaljplanen för Bromstensgluggen genomförs. Utgångspunkten är att den påverkan på arter i området som uppstår genom detaljplanen inte ska riskera att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen. En förutsättning för att förbud inte ska utlösas är dock att åtgärderna så långt möjligt är genomförda och i funktion innan den negativa påverkan från exploateringen inträffar.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen är en svensk lagstiftning som bland annat innebär fridlysning av ett antal arter däribland alla vilda fågelarter, flera groddjursarter samt alla fladdermöss. Till förordningen hör två artlistor, bilaga 1 och 2. Förenklat kan man säga att alla de listade arterna är fridlysta, det vill säga att det inte är tillåtet att samla in, skada eller döda de listade arterna. För fåglar och andra djur listade i bilaga 1 är dessutom livsmiljöer skyddade och får inte förstöras. Dispens från förbuden som gäller djur och växter uppräknade i bilaga 1 kan endast erhållas om projektet eller planen är av allt överskuggande allmänintresse. Därför är det i de flesta fall alltid nödvändigt att genomföra skyddsåtgärder för att undvika dispensprövning. Dispenskraven för arter listade i bilaga 2 är inte lika stränga.

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen (se faktaruta). Artskyddsförordningen är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) och fågeldirektiv (79/409/EEG) i svensk lagstiftning. Den 4 § och den 7 § i artskyddsförordningen är implementeringar av de båda EU-direktiven, medan den 6 §, den 8 § och den 9 § är nationella svenska fridlysningsbestämmelser. Dispens från fridlysningsbestämmelserna regleras i 14–15 §§.

Plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) gäller parallellt, det vill säga lagarna tillämpas fullt ut vid sidan av varandra. En åtgärd som kan godtas enligt PBL uppfyller inte automatiskt MB:s krav. Den fysiska planeringen enligt PBL ska vara så förutseende och ha en sådan bärkraft att den håller gentemot MB:s krav. För att kunskapskravet ska uppfyllas och för att en detaljplan inte ska riskera att bli omöjlig att genomföra behöver därför frågan om artskydd alltid hanteras i ett tidigt skede i en planprocess. Artskyddsförordningen gäller även efter att en detaljplan antagits och efter att bygglov meddelats. Detta kan medföra förändringar och problem om kännedom om lagskyddade arter inte funnits tidigt i processen.

Artskyddsförordningen ger ett skydd för ett antal djur och växter som finns uppräknade i artskyddsförordningens bilagor och för alla vilda fåglar. Skyddet är utformat som ett strikt skydd, det vill säga, det finns ingen rimlighetsavvägning mellan olika intressen.

Olika arter har olika skydd beroende på enligt vilken av artskyddsförordningens paragrafer arten är skyddad. Alla vilt förekommande fåglar är skyddade enligt 4 §. Alla arter av fladdermöss är i Sverige fredade enligt 3 § jaktlagen och fridlysta enligt artskyddsförordningens 4 §. Olika arter av groddjur är skyddade i olika paragrafer (4 § och 6 §). Av de arter groddjur som förekommer i Stockholmsområdet är mindre vattensalamander, vanlig groda och vanlig padda skyddade enligt 6 §, och större vattensalamander och åkergroda enligt 4 §. Både 4 § och 6 § förbjuder att döda, skada eller fanga individer av arterna, samt att samla in eller skada rom. 4 § är mer omfattande och förbjuder även att skada eller förstöra arternas

livsmiljöer. För fåglar gäller förbudet mot att döda individer och att förstöra ägg alla vilda fågelarter.

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Dispens går som nämnts i inledningen att söka enligt 14–15 §§ artskyddsförordningen, men kraven är stränga. Den vanligaste hanteringen, som också innebär minst risk, är istället att undvika att verksamheten kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Om projektet säkerställer att berörda arter inte påverkas negativt undviker man att konflikt uppstår. För att undvika negativ påverkan kan det behövas att man ser över lokalisering och utformning. Särskilda anpassningar och åtgärder (ofta kallade skyddsåtgärder) kan också vara nödvändiga.

Vid planläggning av ett område är det tre viktiga bedömningar som skall göras för varje skyddad art som förekommer i området:

- Finns det risk för att arter som det är förbjudet att döda eller skada riskerar att dödas eller skadas? När det exempelvis gäller fåglar krävs normalt att man inte avverkar träd eller buskar eller schaktar mark under den tid på året då fåglarna häckar.
- Görs intrång i en arts livsmiljö? Om väsentliga delar av en arts livsmiljö minskar på grund av planläggningen krävs det ofta att artens miljö i gengäld förbättras inom eller i närheten av det område som exploateras. För fåglar gäller detta i första hand rödlistade arter och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv.
- Försvåras upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus? Om ett projekt eller en plan bedöms påverka populationen av en art är det normalt inte möjligt att få dispens, istället behöver skyddsåtgärder genomföras för att förhindra att populationen inte påverkas. Definition av population kan dock vara komplicerat.

Om alla dessa frågor hanteras, så att arterna inte påverkas negativt, behövs inte längre dispens från artskyddsförordningen.

Vid osäkerhet bör samråd hållas med länsstyrelsen, antingen som del av plansamrådet eller separat som ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Avgränsning

Geografisk avgränsning

Utredningen omfattar påverkan på fåglar, fladdermöss och groddjur inom detaljplaneområdet, se figur 1. Naturvårdsarter från andra artgrupper är inte kända från området.

Figur 1. Kartan visar planområdets gräns och utförd naturvärdesinventering (NVI, SIS), vilket är den samma som den geografiska avgränsningen för artskyddsutredningen.

Arter som omfattas

Alla fågelarter som bedöms häcka eller födosöka regelbundet inom detaljplaneområdet eller i nära anslutning till området (inom cirka 50 meter från detaljplaneområdets gränser) omfattas av utredningen. Vidare omfattas även de arter av fladdermöss och groddjur som vid genomförda inventeringar konstaterats ha förekomst i området.

Kunskapsunderlaget

Informationen i nedan beskrivna inventeringar ligger till grund för utredningen. Var och en av inventeringarna inkluderar att även uppgifter om respektive artgrupp: fladdermöss, fåglar och groddjur inom området har eftersökts i Artportalen och ArtDatabanken och sammanställts. Inventeringarna finns sammanställda i framtagna naturmiljöutredning (Ekologigruppen, 2022).

Fågelinventering i Bromsten

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Fågelinventeringen genomfördes 2018 (Ekologigruppen 2018a) och omfattar aktuellt detaljplaneområde (Bromstensgluggen område C), men även Rissneskogen (område B) och Spångadalen (område A) norr om detaljplaneområdet, vilka tillsammans utgjorde programområde Spångadalen. Fågelinventeringen genomfördes enligt revirkarteringsmetoden (Naturvårdsverket 2012).

Figur 2. Inventeringsområde (svart gräns) för fågelinventeringen 2018, som del av programarbete för Spångadalen. Område C motsvarar aktuellt planområde Bromstensgluggen. B markerar Rissneskogen.

Inventering av fladdermöss

Inventering av fladdermöss genomfördes för samma område som för fåglar (figur 2) under 2018 (Ekologigruppen 2018b). Inventeringen genomfördes under sommaren 2018. Inventeringsmetoderna följer de standardmetoder som finns framtagna av Naturvårdsverket (Naturvårdsverket 2012). Vid den manuella inventeringen eftersöktes fladdermöss med en handhållen ultraljudsdetektor utmed förutbestämda rutter som bedömts vara intressanta ur ett fladdermusperspektiv. Vid inventeringen med autoboxarna placerades dessa ut där det bedömdes att fladdermössen regelbundet rör sig och i närheten av ihåliga träd eller träd som bedömdes kunna vara ihåliga även om det inte syntes utifrån. Två av autoboxarna var placerade inom detaljplaneområdet Bromstensgluggen och resterande i övriga delar av inventeringsområdet.

Inventering av groddjur

Inventering av groddjur genomfördes för samma område som för fåglar (figur 2) under 2018 (Ekologigruppen 2018c). Den metod som användes var en variant av den standardiserade ficklampsmetoden för inventering av vattensalamander (Naturvårdsverket, 2005).

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringarna visar vilka arter av fåglar, fladdermöss och groddjur som identifierades inom detaljplaneområdet under det år som inventeringarna genomfördes. För enstaka arter kan det vara så att de förekommer vissa år i området, men inte andra år. Enstaka arter kan därmed saknas i redovisningen som utgör resultatet av inventeringarna. Detta medför en viss osäkerhet i bedömningen. Genomgången av observationer som rapporterats till Artportalen minskar i viss utsträckning denna osäkerhet.

Dokument av betydelse för områdets framtida utformning och skötsel

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Detaljplanen

Påverkan på arterna inom detaljplaneområdet, i första hand negativ påverkan, uppstår genom bebyggelse av olika slag, liksom av vägar och anläggningar för friluftslivet. Analysen har utgått från den utformning av planen som gäller i maj 2022, se figur 3.

Figur 3. Föreslagen utformning av detaljplan till vänster, och illustrationsplan till höger. På bilderna framgår vad som planeras sparas som naturmark, samt vilka ytor parkmark som planeras, bland dessa "vattenparken" med en damm, centralt i södra delen av området. Det planeras även för en groddjurspassage under vägen och väster ut till skogspartiet.

Skötselplan

En skötselplan för naturmarken som blir kvar inom detaljplaneområdet kommer att tas fram. Planen kommer främst syfta till beskrivning av habitatförstärkning i form av engångs-åtgärder och återkommande skötsel för att skapa och upprätthålla halvöppna brynmiljöer och skogspartier med tillgång på äldre träd och död ved, för att gynna insektsätande arter och arter som är beroende av död ved. Åtgärder som ska utföras enligt skötselplanen är viktiga för KEF – kontinuerlig ekologisk funktion ska kunna upprätthållas för de lagskyddade arter som förekommer i området.

Förekomst av skyddade arter

Fåglar

Fågelinventering 2018 och uppgifter från ArtDatabanken/Artportalen 2021

I tabell 1 nedan listas de fåglar som vid inventeringen 2018 bedömdes häcka inom detaljplaneområdet. Vid inventeringen 2018 registrerades rödlistade arter och arter som omfattas av fågeldirektivets bilaga 1, samt ytterligare några arter som bedömdes ha naturvårdsintresse.

För att uppdatera och komplettera informationen om områdets fågelliv har uppgifter om rödlistade fågelarter och fågeldirektivarter begärts och erhållits från ArtDatabanken i oktober 2021 (ArtDatabanken 2021b). Uppgifter om alla fågelarter har också sökts fram ur Artportalen i december 2021 (Artportalen 2021). Uppgifterna från ArtDatabanken respektive Arsportalen har analyserats av Ekologigruppen och slutsatser har dragits om vilka fåglar som troligen häckar i området. Arter som utifrån denna analys bedöms häcka i området anges också i tabell 1.

Tabell 1. Lista över fågelarter som bedöms häcka eller eventuellt häcka inom detaljplaneområdet. Ängsfiolärka, som observerades vid fågelinventeringen 2018 (då rödlistad), bedömdes inte häcka utan rasta. Listan bygger på resultatet av fågelinventeringen 2018 och de arter som då var rödlistade, liksom fågeldirektivarter och övriga arter i fågeldirektivet eller som i övrigt bedömdes ha naturvårdsintresse vid inventeringen 2018. Vidare har uppgifter hämtats från ArtDatabanken och Artportalen. Efter artnamnet anges rödlistekategori: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig och/eller om arten omfattas av fågeldirektivets (Fd), bilaga 1. I kolumnen status anges om arten bedöms häcka, födosöka (under häckningssäsongen) eller rasta i området under icke häckningssäsong. Under rubrik uppskattat antal par som bedöms häcka anges antalet par som bedöms häcka inom detaljplaneområdet.

Art	Status	Uppskattat antal par som bedöms häcka	Källa
Björktrast (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Blåmes (LC)	Häckande	1-2	Artportalen 2021
Bofink (LC)	Häckande	2	Artportalen 2021
Duvhök (NT)	Födosökande	0	ArtDatabanken, Sekretess
Gråsparv (LC)	Häckande	3	Artportalen 2021
Gulspurv (NT)	Eventuellt häckande	0-1	Ekologigruppen 2018a
Grönfink (EN)	Häckande	2	Ekologigruppen 2018a
Koltrast (LC)	Häckande	2	Artportalen 2021
Kungsfågel (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Lövsångare (LC)	Häckande	3	Artportalen 2021
Näktergal (LC)	Häckande	1	Ekologigruppen 2018a
Nötväcka (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Ringduva (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Rödhake (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Skata (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Spillkråka (NT, Fd)	Födosökande	0	Ekologigruppen 2018a
Steglits (LC)	Eventuellt häckande	2	Artportalen 2021
Stenknäck (LC)	Häckande	0-1	Artportalen 2021
Större hackspett (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Sädesärla (LC)	Häckande	1	Artportalen 2021
Talgoxe (LC)	Häckande	2	Artportalen 2021
Ängsfiolärka (LC)	Rastande	0	Ekologigruppen 2018a

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Tabell 2. Fladdermusarter som förekommer i området. NT=rödlistad som Nära hotad, LC=ej rödlistad/livskraftig.

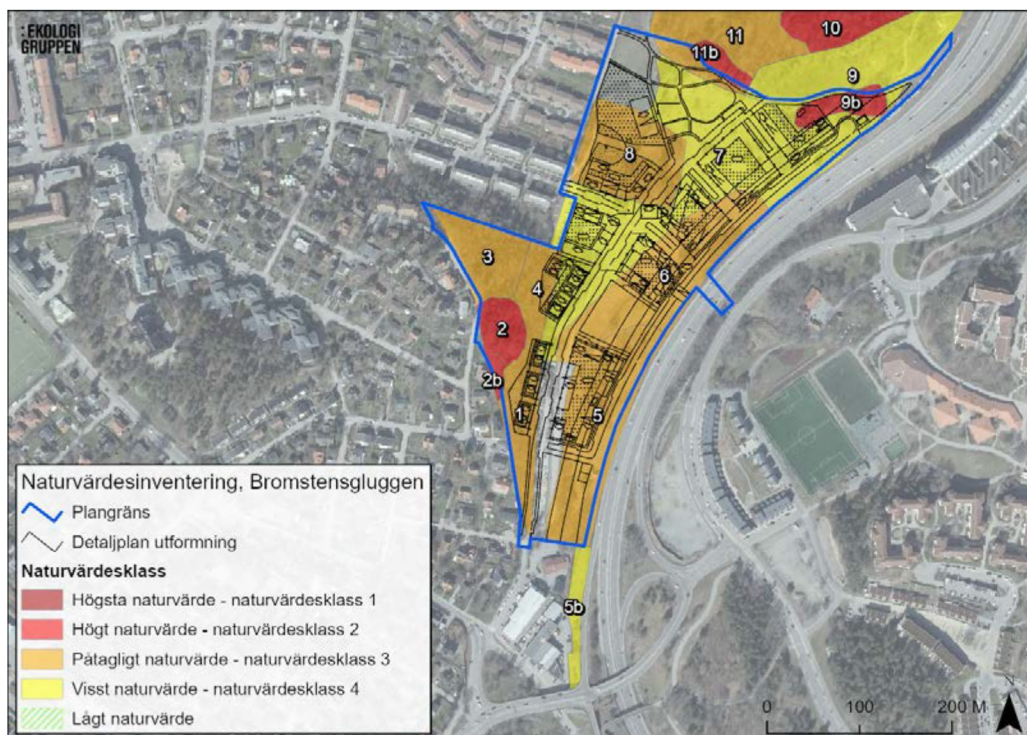
Art	Status
Nordfladdermus (NT)	Allmänt förekommande
Dvärgpipistrell (LC)	Allmänt förekommande
Större brunfladdermus (LC)	Sparsamt förekommande

Vid de tre fältbesöken under inventeringen 2018 påträffades mindre vattensalamander i diket som går längst med Ulvsundavägen. Inga andra arter grod- och kräldjur är kända från området.

Art	Status
Mindre vattensalamander	Reproducerande

incom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2022-06-23, Dnr 2020-13360

Exploaterings påverkan på naturen i området

Figur 5. Föreslagen detaljplan lagd ovanpå utförd naturvärdesklassning (NVI, SIS).

Öppen gräsmark

Beskrivning av påverkan

Den största delen av områdets öppna gräsmarker utgörs av före detta åkermarker som sedan länge inte längre brukas som åker och därför är beväxt med arter av gräs och örter som är vanligt förekommande i landskapet (område 7). Små trädungar med unga träd, liksom buskar som växer mer enskilda, har kommit upp i den i övrigt fortfarande öppna gräsmarken. De västra delarna av den före detta åkermarken är mer höglanta och torrare, medan de östra delarna är låglanta och fuktiga eller blöta. I den östra delen finns det ett öppet dike som beskrivs nedan och även mindre låglanta partier som är vattenfyllda under vinterhalvåret (område 5 och 6).

Betydelse för naturvårdsarter

När det gäller naturvårdsarter har inventeringarna visat att de öppna gräsmarkerna främst har eller kan ha betydelse för litet antal fågelarter, främst näktergal (beroende av buskage), steglits och ängsbiplärka.

Högst troligt har markerna som omger det öppna diket (se nedan) stor betydelse för mindre vattensalamander, som livsmiljö under artens aktiviteter på land, bland annat födosök och övervintring.

Fladdermöss undviker ytor som är helt öppna men dras till buskage, brynzoner och vattensamlingar. Inslag av sådana element kan i sin tur sägas vara beroende av ett inslag av öppen mark och de öppna ytorna har därmed stor betydelse för fladdermöss.

Påverkan

Den enda fågelarten som bedöms kunna bli påverkad av att de öppna gräsmarkerna exploateras är näktergalen. Den häckar eventuellt inom detaljplaneområdet och i så fall troligen i anslutning till buskagen i de låglänta delarna.

En stor del av den öppna gräsmarken inom detaljplaneområdet bebyggs. I första hand innebär detta att en stor del av den mindre vattensalamanderns livsmiljö försvinner.

Exploateringen av de öppna gräsmarkerna innebär en negativ påverkan på fladdermössens förutsättningar genom att en hel del sälgbuskage och fuktiga marker försvinner. Dessa inslag i den öppna gräsmarken kan vara insektsrika och därför har betydelse för fladdermössens näringssök.

Öppet dike

Beskrivning av påverkan

Det öppna diket i södra delen av detaljplaneområdet utgör en livsmiljö för mindre vattensalamander, se figur 6.

Figur 6. Figuren visar dike/vattendrag med förekomst av mindre vattensalamander. Flest individer har påträffats vid blå punkt.

Betydelse för naturvårdsarter

Den mindre vattensalamander har under sitt liv olika faser då den utnyttjar antingen land eller vatten. Arten är således beroende av såväl lämpliga vatten- som landmiljöer.

Påverkan

Borttagandet av diket innebär att mindre vattensalamandern blir av med sin nuvarande vattenmiljö inom detaljplaneområdet. Planerad ny damm i "vattenparken" avser ersätta vattenmiljön när detaljplanen är genomförd.

Skogsmark

Beskrivning av påverkan

Skogsmarken inom detaljplaneområdet kommer att bli kvar, till största delen utan exploatering (områden 2, 4 och 4, samt 9b, på figur 5). Skogsdungen i mellersta delen av området (område 8), påverkas av förskolan som byggs i och i anslutning till dungen. Här kommer en del av de träden, inklusive ett fåtal äldre tallar, sannolikt behöva avverkas. Den östra delen av skogen i detaljplaneområdets sydvästra del tas i anspråk av byggnader (område 1). Små skogspartier och enstaka träd kan också komma att avverkas i övriga delar av området, beroende på planens slutliga utformning.

Betydelse för naturvårdsarter

Av fågelarter som är rödlistade eller bör räknas till naturvårdsarter av annan anledning är det främst spillkråka som bedöms kunna vara regelbunden nyttjare av detaljplaneområdets skogsområden. Avverkning av mindre skogspartier och ett mindre antal träd innebär en liten negativ påverkan på spillkråkans möjlighet att hitta bohål och att födosöka.

Den skötselplan som tas fram för naturmarken som blir kvar i området kommer att ha en tydlig inriktning mot att skapa förutsättningar för hög biologisk mångfald. Bland annat kommer död ved aktivt att skapas regelbundet.

Påverkan

Inte minst tack vare skötselplanen och åtgärder som kommer att utföras för att gynna spillkråka är det troligt att exploateringen, inte minst på sikt, kan innebära förbättrade förutsättningar för spillkråka och för många andra naturvårdsarter knutna till barr- och blandskog inom detaljplaneområdet.

Bedömning av påverkan på skyddade arter och förslag till åtgärder

Nedan redogörs för de skyddade arter som förekommer inom området. För varje art anges utifrån slutsatserna kring exploateringen påverkan om det bedöms att åtgärder inte behövs alternativt vilka åtgärder som bedöms nödvändiga. Om åtgärder bedöms nödvändiga har dessa utformats på ett sätt som innebär att det kan förväntas att åtgärderna förbättrar förutsättningarna för arten i fråga i så stor utsträckning att effekten med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan. Uppföljning behövs dock för att klargöra hur respektive art svarar på åtgärderna. Om åtgärderna i något avseende visar sig varit otillräckliga behöver de kompletteras genom ytterligare åtgärder.

Fåglar

Påverkan på fåglar under byggtiden

För alla fågelarter gäller att vuxna individer, ägg och ungar inte får dödas eller skadas. Detta innebär bland annat att avverkning, röjning och schaktning av markväxtlighet inte får ske under häckningsperioden, som i denna del av landet normalt kan anges infalla 15 februari till 15 augusti.

Under själva byggtiden innebär aktiviteterna i området en störning för fåglarna. Vissa fågelarter undviker sannolikt att häcka i området under byggtiden. Dessa arter kan antas återkomma till området efter byggtiden i den utsträckning området då fortsatt erbjuder lämpliga miljöer för fåglarna.

Påverkan på fåglarna genom att områdets natur tas i anspråk eller förändras

Vid bedömningarna nedan av påverkan på de olika fågelarterna har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att det långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen.

Nedan redogörs för påverkan på de fågelarter som bedömts häcka, eventuellt häcka eller som födosöker eller rastar regelbundet inom detaljplaneområdet eller dess närområde, inom cirka 50 meter från områdets gränser. Beskrivningar av arters krav på livsmiljö har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2021a) och ur Fåglarna i Sverige – antal och förekomst (Ottosson m.fl. 2012). Vidare ges en beskrivning av om arten häckar och/eller födosöker inom detaljplaneområdet.

Idag är delar av naturmarken kraftigt påverkad av buller från Ulvsundavägen. Det finns ett flertal undersökningar som visar att trafikbuller inverkar negativt på förekomsten av både fladdermöss och fåglar. Exploateringen i enlighet med detaljplanen innebär att den västra delen av detaljplaneområdet avskärmats från det kraftiga trafikbullret från Ulvsundavägen. Vissa positiva effekter för fåglar kan därmed tänkas uppstå genom att bebyggelsen kommer att avskärma trafikbullret.

Ekologigruppens bedömning är att det inte finns risk att artskyddsförordningen utlöser förbud mot detaljplanens genomförande om nedan angivna åtgärder genomförs.

Arter för vilka åtgärder bedöms nödvändiga eller har övervägts

Duvhök (NT)

Artens krav på livsmiljö

Duvhök föredrar trädklädda, halvöppna och varierande landskap med inslag av skog. Skogsmarken ska helst vara äldre och gles, med lämpliga större barrträd för bobygge, för att tilltala arten. I Stockholms stad är arten anpassad till den urbana miljön och klarar sig utmärkt så länge det finns tillgång till lämplig häckmiljö i form av grov högstammig skog. Duvhökarna har god tillgång på föda i staden, det är tätt mellan paren och reproduktionen (antalet flygga ungar per par) är väl så hög som i populationer på landsbygd som man jämfört med. (Stockholms stad 2021)

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Duvhök brukar häcka på så pass nära avstånd från detaljplaneområdet att det är troligt att arten använder detaljplaneområde för födosök, åtminstone ibland.

Bedömning av exploaterings påverkan

Vi bedömer att duvhöken kommer att ha goda förutsättningar för födosök inom detaljplaneområdet även efter exploateringen eftersom delar av skogsmarken och brynmiljöerna bevaras som natur- eller parkmark.

Åtgärder

Åtgärder bedöms inte nödvändiga.

Grönfink (EN)

Artens krav på livsmiljö

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Det är troligt att åtminstone något par grönfink häckar inom detaljplaneområdet. Brynmiljöer och buskmarker i norra delen av detaljplaneområdet är det område som främst erbjuder en miljö som är attraktiv för grönfink.

Bedömning av exploaterings påverkan

Buskmarkerna i norra delen av området kommer sannolikt att minska i utbredning när detaljplanen genomförs, delar bebyggs och andra delar planläggs som parkmark med delvis ny gestaltning och utformning. Detta innebär att förutsättningarna för grönfinkens häckning och födosök minskar i området. Ny vegetation kommer sannolikt att planteras i anslutning till bebyggelsen och i parken, vilket i viss utsträckning bedöms väga upp för den negativa påverkan. Under förutsättning att nedan angivna åtgärder genomförs bedöms inte exploateringen av området påverka förutsättningarna för grönfinken negativt.

Åtgärder

- Kartera förekomsten av buskmiljöer och skogsbryn inom detaljplaneområdet.
- Plantera eller utveckla befintliga buskage med bärande (bärrika) buskarter på platser där sådana saknas.
- Säkerställ/sträva efter att minst samma areal buskmiljöer och skogsbryn (i förhållande till arealen innan exploateringen påbörjas) finns kvar eller nyanläggs under den tid som planen genomförs och efter att den genomförts. Förutom ytor inom detaljplaneområdet kan även ytor inom Rissneskogen i norr, exempelvis den före detta kraftledningsgatan användas för att uppnå detta.
- Utforma gestaltning av allmän platsmark, samt kvartersmark för att gynna fåglar generellt, inklusive grönfink, vad gäller utformning och växtval. Det handlar främst om att skapa växtlighet i flera nivåer (träd och buskar), med inslag av blomning och bär. Grönytefaktor (GYF) och områdets så kallade karaktärshabitat kan användas som stöd vid växtval.

- Ta fram enkla men tydliga skötselanvisningar för hur buskmiljöer och bryn inom planområdets ska skötas för att gynna grönfink.

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Gulspurv (NT)

Artens krav på livsmiljö

Gulspurv häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Arten är talrikast i anslutning till jordbruksmarker.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Vid inventeringen 2018 bedömdes att gulspurv inte häckar inom området.

Bedömning av exploaterings påverkan

Vi bedömer att gulspurv inte häckar i detaljplaneområdet.

Åtgärder

Med utgångspunkt i bedömningen att gulspurv inte häckar i detaljplaneområdet bedöms åtgärder för arten inte nödvändiga.

Spillkråka (NT, Fd)

Artens krav på livsmiljö

Spillkråkan häckar i grovstammig skog, vanligast i barr- och blandskog. De tätaste populationerna finns troligen i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Varje par utnyttjar 400 - 1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet (glesast i ensartade norrlandsbarrskogar). I optimal biotop finns dock betydligt tätare populationer (ett par/100 ha).

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Spillkråka häckar högst sannolikt inte inom detaljplaneområdet då förekommande skogspartier är förhållandevis små till ytan. Arten häckar sannolikt inte heller i direkt anslutning till detaljplaneområdet. Hackspår efter spillkråka har dock tidigare hittats i sydvästra delen av detaljplaneområdet, och i Rissneskogen norr om detaljplaneområdet. Det är troligt att spillkråka ibland använder detaljplaneområdets skogspartier för födosök.

Bedömning av exploaterings påverkan

En stor del av de skogspartier med äldre träd som finns inom detaljplaneområdet i dagsläget kommer att finnas kvar även efter att detaljplanen genomförts. En del träd tas dock bort och ersätts av bebyggelse, vilket innebär en viss försämring för spillkråka.

Åtgärder

För att väga upp förlusten av träd inom detaljplaneområdet behövs åtgärder för att öka naturens kvalitet för spillkråka inom den areal skogsmark som inte bebyggs inom detaljplaneområdet och i detaljplaneområdets närhet.

- Ta fram en skötselplan för den naturmark som blir kvar inom detaljplaneområdet. I angiven skötsel för naturmarken ingår det att gamla träd i naturmarken generellt ska lämnas att dö naturligt och därefter lämnas stående döda och senare som liggande död ved.
- För att påskynda uppkomsten av död ved kan död ved motsvarande cirka 2 kubikmeter (fub=fastmått) skapas regelbundet (ex. årligen) inom den obebyggda skogsmarken inom detaljplaneområdet och i skogsområdet norr om detaljplaneområdet under en 10-års-period.
- Död ved skapas genom att lämpliga träd av olika trädslag ringbarkas. Ringbarkningen innebär att träden först försvagas och sedan dör senast inom några år, och därmed snabbt utvecklas till lämpliga substrat för spillkråkans födosök.
- Träden som väljs ut för ringbarkning ska av säkerhetsskäl inte stå inom trädängds avstånd från bebyggelse, vägar och större stigar.

Arter för vilka åtgärder inte bedöms aktuella

Allmänt

Nedan redogörs för sådana fågelarter som bedömts häcka eller eventuellt häcka, födosöka eller regelbundet rasta inom detaljplaneområdet, men för vilka det inte bedömts aktuellt att genomföra åtgärder. Utgångspunkten för bedömningen att åtgärder för dessa fåglar inte är aktuella, är att dessa arter har så pass generella krav på sin miljö att arternas förekomst i ett lite större perspektiv inte påverkas av att detaljplaneområdets natur förändras.

Arterna har delats in efter vilka huvudsakliga naturtyper de är knutna till. Varje art anges endast för en sådan naturtyp även om den kan tänkas förekomma i mer än en av dessa naturtyper. För varje art anges hur många par av arten som bedöms sluta häcka inom området.

Påverkan på arter främst eller delvis knutna till barr- eller blandskog

Den största delen av den befintliga barr- och blandskogen inom detaljplaneområdet blir kvar för framtiden. Skötseln av skogen förväntas också få en tydlig naturvårdsinriktning vilket kan förväntas påverka förutsättningarna för fåglar positivt. Sammantaget bedöms inte några fågelarter som idag bedöms häcka och främst är knutna till barr- eller blandskog minska i antal.

Art	Status	Uppskattat antal par som bedöms sluta häcka på grund av exploateringen
Björktrast (LC)	Häckande	0
Bofink (LC)	Häckande	0
Koltrast (LC)	Häckande	0
Kungsfågel (LC)	Häckande	0
Ringduva (LC)	Häckande	0
Rödhake (LC)	Häckande	0
Större hackspett (LC)	Häckande	0
Talgoxe (LC)	Häckande	0

Påverkan på arter främst knutna till lövskog

Förekomsten av lövträd och lövskog inom området minskar på grund av exploateringen genom att viden och andra yngre lövträd tas bort i sydöstra delen av området. Detta kan innebära att ett par av näktergal som eventuellt häckar i området idag inte längre kommer att häcka.

Lövträd och lövskog i den sydvästra delen av området blir dock kvar. Skötseln av denna lövskog förväntas också få en tydlig naturvårdsinriktning vilket kan förväntas påverka förutsättningarna för fåglar positivt.

Art	Status	Uppskattat antal par som bedöms sluta häcka på grund av exploateringen
Blåmes (LC)	Häckande	0
Lövsångare (LC)	Häckande	0
Näktergal (LC)	Häckande	0-1
Nötväcka (LC)	Häckande	0
Skata (LC)	Häckande	0
Stenknäck (LC)	Häckande	0

Arter främst knutna till öppen gräsmark och buskmark

Detaljplaneområdet kommer även efter exploatering att innehålla inslag av ytor öppen gräsmark i det som planläggs som park. Ovan angivna skötselåtgärder för grönfink innebär att den sammanlagda mängden buskage inom området kommer att upprätthållas. Förutsättningarna för gråsparv, en art som också gynnas av buskar, bedöms därmed inte bli försämrade. För steglits blir det troligen något sämre förhållanden genom att fritt växande gräsytor med höga örter görs om till gräsmattor.

Art	Status	Uppskattat antal par som bedöms sluthäcka på grund av exploateringen
Gråsparv (LC)	Häckande	0
Steglits (LC)	Eventuellt häckande	1
Sädesärla (LC)	Häckande	0
Ängsپیلärka (LC)	Rastande	0

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Fladdermöss

Påverkan på fladdermöss under byggtiden

Enligt de registreringar som gjordes i autoboxarna vid inventeringen (Ekologigruppen 2018b) finns inga tecken på aktivitet som tyder på att det finns kolonier inom inventeringsområdet. Detta innebär att fladdermöss troligen inte fortplantar sig inom området men använder det för födosök. Även om arterna inte fortplantar sig inom området kan de använda ihåliga träd som dagvisten. Så långt möjligt ska ihåliga träd därför bevaras även med hänsyn till fladdermöss.

Med hänsyn till att fåglar inte får skadas eller dödas, får skog och inte heller enstaka träd avverkas under perioden 15 februari till 15 augusti. Fladdermössen kan ha ihåliga träd som dagvisten även under de tidiga höstmånaderna. Ihåliga träd ska därför inte avverkas under perioden 15 augusti till 31 oktober. Det enda tidsintervall som återstår för avverkning av ihåliga träd är därmed 1 november till 15 februari.

Allmänt

En del av de förekommande fladdermössens livsmiljö, främst i form av födosökmiljöer i skogsbyr och buskmarker, går förlorad när delar av detaljplaneområdet bebyggs och vägar dras fram. För att väga upp förlust av födosökmiljöer behövs åtgärder som beskrivs nedan för att förstärka kvaliteten i kvarvarande naturmiljöer. Under förutsättning att föreslagna åtgärder vidtas bedömer Ekologigruppen att förbud enligt artskyddsförordningen inte kommer att utlösas vad gäller påverkan på fladdermöss.

Nordfladdermus (NT)

Artens krav på livsmiljö

Nordfladdermus är en mycket vanlig art utan stora krav på naturen där den förekommer. Arten förekommer i nästan alla typer av miljöer, den är även vanlig inne i städer. Nordfladdermus jagar ofta över villaträdgårdar. Nordfladdermus bildar bara kolonier i hus.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Inventeringen visar att arten använder detaljplaneområdet för födosök men av allt att döma inte fortplantar sig i området.

Bedömning av exploateringens påverkan

Delar av nordfladdermusens födosökmiljö går förlorad genom att en del av detaljplaneområdet tas i anspråk av bebyggelse. För att väga upp denna förlust av livsmiljö behöver de föreslagna åtgärderna nedan genomföras.

I och med att arten inte skyr närhet till bebyggelse och upplysta områden kan man förvänta att arten inte kommer att undvika detaljplaneområdet utan fortsatt förekomma i de delar av detaljplaneområdet som inte upptas av huskroppar och andra större partier av hårdgjord mark.

Nordfladdermus gynnas möjligen, i vart fall på kort sikt, av att belysning införs i området genom tillgången till insekter ökar när dessa samlas kring lampor. På längre sikt är belysning troligen negativt för förekomsten av insekter i området och därmed också negativt för fladdermössen.

Ökad belysning i området medför också ökad risk för predation av fladdermössen, det vill säga att främst ugglor men även katter lättare kan ta fladdermöss som byten.

Nordfladdermusens förekomst i området idag är troligen negativt påverkad av det intensiva trafikbullret från Ulvsundavägen. Från undersökningar är det känt att förekomsten av fladdermöss generellt minskar vid högre nivåer av trafikbuller. Huskropparna som uppförs i enlighet med detaljplanen kommer att innebära att den kvarvarande naturmarken väster om bebyggelsen avskärmas från bullret och detta kan förväntas gynna fladdermössen i viss utsträckning.

Åtgärder

Följande åtgärder för att förbättra de kvarvarande grönyrtornas kvalitet för nordfladdermus genomförs.

- Om ihåliga träd behöver avverkas ska förlusten av varje sådant träd vägas upp genom att fladdermusholkar tillverkade av ihåliga stockar sätts upp. För varje ihåligt träd som behöver tas ner ska minst tre stockholkar för fladdermöss sättas upp.
- Säkerställ att belysningen inom området anpassas för att påverka fladdermöss så lite som möjligt.
- Sätt upp fladdermusholkar tillverkade av ihåliga trädstammar på lämpliga ställen. Dessa kan fungera som dagvisten för nordfladdermus och för kolonibildning för övriga arter.
- Utarbete en skötselplan för områdets gröna ytor vilken beskriver skötselåtgärder som gynnar fladdermössen, bland annat följande åtgärder.
- Sköt kvarvarande skogsmark inom detaljplaneområdet och i anslutande delar av Rissneskogen norr om detaljplaneområdet så att denna ges en relativt gles struktur. Detta underlättar för fladdermössen att jaga inom skogsmarken.
- Utforma brynen mellan skog och öppen mark så att de bildar en flikig struktur, med små fickor in i skogen.
- Naturvårdsgallra bland tätt stående träd och røj bort buskar längs befintliga stigar genom skogsmarken. Då fungerar stigarna med omgivning som "tunnlar" som kan nyttjas av fladdermössen.
- Tunnlar av ovan beskrivet slag bör också röjas fram på andra platser. Exempelvis kan en tunnel som följer en höjdkurva längs bergkullen i väster röjas fram.
- Här och var i skogen röjs gläntor fram på lämpliga platser, vilket kan definieras i skötselplanen.
- Spara träd med håligheter så att fladdermössen även fortsatt kan nyttja dessa som dagvisten
- Spara alla grövre och äldre träd så att dessa kan bli gamla och utveckla håligheter som är värdefulla för fladdermöss.
- Lämna stråk med oklippt gräs intill brynmiljöer och buskage. Detta gynnar förekomsten av insekter vilket i sin tur gynnar fladdermössen.
- Plantera nya buskar och träd i kvartersmarken. Detta gynnar förekomsten av insekter.
- Anlägg en eller flera dammar inom området. Detta gynnar förekomsten av insekter och därmed fladdermössen.
- Spara eller plantera sälk och andra Salix-arter. Dessa gynnar förekomsten av insekter tidigt på säsongen då det ofta är svårt för fladdermössen att finna föda.

Dvärgpipistrell (LC)

Artens krav på livsmiljö

I Stockholmsområdet där dvärgpipistrell är mycket vanlig är inte kraven på livsmiljön särskilt specifik, utan arten förekommer i flera typer av miljöer. Arten är dock något vanligare i glesa lövskogar som till exempel i parker med glest bestånd av grova ädellövträd. Arten är vanlig i städer där den likt nordfladdermus ofta jagar vid gatlampor.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Inventeringen visar att arten använder detaljplaneområdet för födosök men av allt att döma inte fortplantar sig i området.

Bedömning av exploateringens påverkan

Beskrivningen ovan av detaljplanens påverkan på nordfladdermus är i sin helhet relevant även för dvärgpipistrell.

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

Åtgärder

Genomför de åtgärder som beskrivs för nordfladdermus ovan. Dessa åtgärder bedöms fullt ut verksamma även för dvärgpipistrell. Fladdermusholkar tillverkade av urholkade stammar kan av dvärgpipistrell användas även för kolonibildning, förutom som dagviste.

Större brunfladdermus (LC)

Artens krav på livsmiljö

Större brunfladdermus anses vara tämligen allmän i Stockholmsområdet, dock tycks det förekomma en stor variation inom länet. Arten är framför allt knuten till jordbrukslandskap där det finns inslag slättsjöar och lövskog. Arten är beroende av håligheter i träd för fortplantning och övervintring.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Större brunfladdermus förekom vid inventeringen sparsamt i området, mest frekvent förekom arten kring fuktmarkerna i den södra delen. Inventeringen visar att arten använder detaljplaneområdet för födosök, men av allt att döma inte fortplantar sig i området.

Bedömning av exploateringens påverkan

Beskrivningen ovan av detaljplanens påverkan på nordfladdermus är i sin helhet relevant även för större brunfladdermus. Arten är i större utsträckning än nordfladdermus och dvärgpipistrell knuten till våtmarker och lövträd. Förlusten av denna typ av natur i södra delen av detaljplaneområdet kan därför förväntas få störst negativ påverkan på större brunfladdermus.

Åtgärder

Genomför de åtgärder som beskrivs för nordfladdermus ovan. Dessa åtgärder bedöms fullt ut verksamma även för större brunfladdermus. Fladdermusholkar tillverkade av urholkade stammar kan av större brunfladdermus användas även för kolonibildning, förutom som dagviste.

Groddjur

Mindre vattensalamander (NT)

Mindre vattensalamander är det enda groddjuret som har känd förekomst inom detaljplaneområdet.

Artens krav på livsmiljö

Mindre vattensalamander är till stor del landlevande men håller sig i närheten av de vattensamlingar där de fortplantar sig. Vattensamlingarna bör hålla vatten kontinuerligt under sommarhalvåret och bör vara fria från fiskar. Larverna kläcks ur äggen i vattenmiljön och larven utvecklas under sommaren till fullvuxna djur. De fullvuxna djuren lever på land tills de blivit köns mogna vid två till fyra års ålder. Landmiljön består av skiftande fuktiga biotoper som skogsbryn, skogar och trädgårdar. Arten är nattaktiv och lever på insekter och andra småkryp. På dagen söker de gärna skydd under stenar, stockar, lövhögar eller på andra fuktiga platser.

Under hösten vandrar salamandrarna till övervintringsplatser som utgörs av frostfria platser, exempelvis stenrösen, hålor, skrevor och liknande. Där tillbringar mindre vattensalamandern vinterhalvåret, från omkring oktober och fram till mars.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Mindre vattensalamander observerades vid inventeringen av groddjur i området 2018. Som mest observerades då 138 individer av mindre vattensalamander vid ett enskilt inventeringstillfälle (Ekologigruppen 2018c). Det gör Bromstensgluggen, såvitt det finns kunskap, till den femte individtätaste lokalen i Stockholms stad. Även 2020 gjordes enligt Artportalen fynd av mindre vattensalamander i detaljplaneområdet (Artportalen 2021).

Naturen inom detaljplaneområdet, med dagvattendiket och den omgivande naturmarken utgör av allt att döma en fullgod livsmiljö för mindre vattensalamander, såväl för fortplantning som för övervintring. Skogen i sydvästra delen och norra delen (även norr om detaljplaneområdet) bedöms kunna fungera som en miljö med goda förutsättningar som jakt- och övervintringsmiljö för groddjur. Landmiljöer som nyttjas av arten för jakt och övervintring kan också finnas på nära avstånd från diket.

Ekologigruppens bedömning är att förutsättningar för mindre vattensalamanders spridning till och från detaljplaneområdet i princip saknas och att artens förekomst därmed rimligen är helt isolerad.

Bedömning av exploateringens påverkan

Som del av genomförande av planen är det nödvändigt att höjdsätta och omforma området, samt ta bort större delen av dagvattendiket där mindre vattensalamander i dagsläget håller till för att kunna genomföra planerad bebyggelse och vägar. Under byggtiden kommer därmed mindre vattensalamander sannolikt inte ha någon lämplig livsmiljö inom detaljplaneområdet.

Efter genomförande kommer enligt föreslagen plan en ny park, ”vattenparken”, att finnas i södra delen av området, vilken utformas med tanke på groddjur, genom öppna vattenytor, planteringar och övervintringsplatser. Parken är cirka 60 x 60 meter stor. Se figur 7 nedan, med utklipp från illustrationsplan. Parken ska även nyttjas som social yta av människor samt för skyfallshantering, vilket innebär att den kommer behöva fylla fler funktioner. Mellan ”vattenparken” och bevarad skogsmark i väster planeras en cirka 30 meters lång grodjurspassage under den nya vägen, vilken är tänkt att möjliggöra att salamandrar ska kunna nå fler livs- och övervintringsmiljöer i skogen, som komplement till grönyrtorna som skapas i parken. Anordningar som är attraktiva för salamandrans övervintring, så kallade ”grodhotell” kommer att anläggas inom vattenparken och inom naturmarken på andra sidan vägen.

Figur 7. Illustrationsplan som visar planerad vattenpark, med passage under väg till bevarad skogsmark i väster.

Åtgärder

Det finns flera alternativ på åtgärder som kommer utredas vidare i fortsatt planering och under systemhandling. Vilket alternativ som är mest lämpligt är inte klarlagt till samrådskedet av detaljplanen.

Samla salamandrar i kommande "vattenparken"

Möjligheten att genomföra åtgärder under byggtid så att salamandrar kan vara kvar inom planområdet, på den plats som sedan ska bli vattenparken, kommer utredas som del av fortsatt planering. Åtgärderna skulle schematiskt gå ut på att förbättra och vidga diket på den plats där "vattenparken" kommer uppföras, säkerställa att det finns födosöks- och övervintringsplatser, samt fänga in och flytta salamandrar dit. Vidare krävs att hela området hägnas in under byggtid så att salamandrar inte kan nå ut på omgivande byggarbetsplats, utan fortleva under några år inom området. Osäkerheter finns kring hantering av salamandrar när parken sedan ska finplaneras och uppföras.

Flytt till en lämplig miljö i närheten

Branddammen intill Antons backe i Spånga, sydväst om järnvägsspåret, är sedan många år en känd livsmiljö för mindre vattensalamander, samt även för större vattensalamander. Där förekommer årligen ett stort antal av mindre vattensalamander och det är tydligt att arten där har goda förutsättningar för att långsiktigt kunna förekomma på platsen. Även i Solhemsparken strax intill finns en damm, men förekomsten av groddjur i denna är inte klarlagd. Möjligheten att flytta (translokera) Bromstengluggens salamandrar till branddammen, och sedan flytta tillbaka dem till nya "vattenparken", kommer undersökas under fortsatt arbete. Det finns flera osäkerhetsfaktorer, såväl kring hur salamandrar klarar en flytt och

återflytt, som kring hur befintliga salamandrar i branddammen ev. skulle kunna påverkas av fler salamandrar.

Möjlighet att anlägga ny damm utanför planområdet

Möjligheten att anlägga en, eller möjligen flera, nya permanenta dammar, utanför, men i närheten av planområdet kommer utredas som del av fortsatt arbete. Salamandrarna skulle då flyttas till dessa nya dammar. Möjlig plats för en sådan damm finns ännu inte utredd, men det finns naturmark norr om planområdet som skulle kunna vara lämplig. Tanken skulle då vara att utforma nya dammar enbart med tanke på groddjur, samt säkerställa att det även finns födosöks och övervintringsplatser i närheten. Dammarna behöver uppföras, och vara fungerande, i god tid innan nuvarande dike tas i anspråk. Vidare behöver driftstängsel placeras runt dammen då salamandrar har en stark instinkt att gå tillbaka till sin ursprungliga miljö.

Infångande och flytt av salamandrar kräver i sig dispens enligt 15 § artskyddsförordningen.

Uppföljning

Skyddade arter vid Bromstensgluggen

För att kunna visa att vidtagna åtgärder har fungerat och fått effekt behöver återkommande inventeringar av förekomsten av de skyddade arterna genomföras. En första inventering genomförs innan exploateringsåtgärder genomförs, för jämförelse. Inventeringar återupprepas sedan omkring vart tredje år, förslagsvis 2 ggr.

Referenser

Ahlén, Ingemar. 2011. Fladdermusfaunan i Sverige - Arternas utbredning och status. Fauna och flora. Årgång 106:2, 2011.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

ArtDatabanken 2021a. Artfakta för de skyddade arterna. <http://artfakta.artdatabanken.se>

ArtDatabanken 2021b. Uttag av uppgifter om skyddade arter (inklusive skyddsklassade observationer) från ArtDatabanken. Uppgifter erhållna 2021-10-26.

Artportalen 2021. Utsökning av alla rapporterade observationer av arter från detaljplaneområdet åren 2000-2021, utsökning 2021-12-02.

Ekologigruppen. 2018a. Fågelinventering i Bromsten. 2018-11-12.

Ekologigruppen. 2018b. Inventering av fladdermöss vid Spångadalen – Bromstengluggen, Stockholms stad. 2018-11-08.

Ekologigruppen. 2018c. Inventering av groddjur i Spångadalen, Västerort, Stockholms stad. 2018-11-12.

Naturvårdsverket. 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander. Version 1:0: 2005-04-21.

Naturvårdsverket 2012. Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21. https://www.naturvardsverket.se/contentassets/d7ef7f2c45a543dda51c82f8e776ca9c/fagl_revkart_g_20120621.pdf

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmqvist, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

Stockholms stad 2021. <https://miljobarometern.stockholm.se/natur/arter-och-artgrupper/faglar/duvhok/>